

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี
THE ROLES ON BUDDHIST PROPAGATION OF KRUBA APHICHAIKHAOPEE

ครูสุวิมลสีลากร (สุรินทร์ พระสุวรรณโณ)^๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในล้านนา ๒) เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี ๓) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในล้านนา พบว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัย พระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา) พระสุพรหมยานเถระ (ครูบาพรหมา พรหมจักโก) และพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา) ทั้ง ๔ รูปดังกล่าว มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันเล็กน้อย บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี สรุปได้ดังนี้ ครูบาเป็นพระเถระที่รอบรู้ทั้งคันถธุระ วิปัสสนาธุระ มีวิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ ปณิธาน ได้ทำบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธสาวกที่ดี ทำบทบาทหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ด้วยความเรียบร้อย มีความกตัญญูทวนเวียนต่อมารดาบิดาและครูบาอาจารย์เป็นยอด มีความรักเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วยความเปี่ยมเปี่ยมด้วยคุณธรรม ท่านมีบุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใส ปฏิภาณว่องไว ธรรมะที่นำเสนออย่าง ง่าย ๆ ใกล้ตัว ตรงประเด็น เนื้อหาสาระธรรมได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ครอบครัว สังคมให้เกิดสันติ และการใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี สรุปได้ว่า ปัจจัยในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี มี ๒ ประการ คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครูบาอภิชัยขาวปีเป็นผู้มีปณิธาน มีความกตัญญูทวนเวียนต่อมารดาบิดา ในส่วนปัจจัยภายนอก คือ ครูบาอภิชัยขาวปีเป็นผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรและบุคลิกภาพที่งดงาม จึงนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เป็นผลทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จและทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในล้านนาล้านนาสืบไป

Abstract

Thesis "The Role of Buddhism Propagation of Rabbi Abhichai Khao Khao Yai" has three objectives: 1) To study the propagation of Buddhism by Thai monks in Lanna. 2) To study the role of the propagation of Buddhism. The factors in promoting the propagation of Buddhism by Abbot Khao Phrathi year, found that the propagation of Buddhism in the Thai Buddhist monks in Lanna found that Kruba. Phra Sutham Yan Thera (Krubha Intak Chakrai), the Supreme Commander of the Holy Synod (Krubha Brahma Promchako) and Phrakru Pattanakij Nurrak (Krubha Chaiyawongsakdee). All four of them are propagation of Buddhism is similar and slightly different. The role of the Buddhist propaganda of Rabbi Abhichai White Summarized as follows Kruba is the Thera who knows well. Kephrua Vipassana is engaged in wisdom, experience, commitment, commitment to the role of good Buddhist disciples. Do the role of meeting the monks in order.

^๑ พุทธศาสนดรรชนีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมการสร้างชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ จำนวน ๒๒๗ ข้อ พระสงฆ์รูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ^๕

หลักการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ที่สำคัญได้แก่การเผยแผ่ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งการเผยแผ่ธรรมจะให้ผลดีนั้นพระสงฆ์ต้องทำตนเป็นกัลยาณมิตร คือเพื่อนแท้ที่คอยชี้แนะแนวทางให้พุทธศาสนิกชนด้วยความหวังดีด้วยวิธีการ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) สอนให้ละความชั่ว ๒) สนับสนุนให้ทำความดี ๓) สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพไว้สืบทอดพระพุทธศาสนา ๔) สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ๕) สร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาและทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี^๖

ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงพระสงฆ์ไว้อยู่ ๒ ประเภท คือ ๑) อริยะสงฆ์ ๒) สมมติสงฆ์ อริยะสงฆ์คือหมู่สาวกของพระพุทธเจ้าที่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยคำสอนของพระพุทธเจ้าและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนนั้นได้สำเร็จเป็นพระอริยะบุคคลบรรลุมรรคผลมี ๔ ประเภท คือ ๑) พระโสดาบัน ๒) พระสกทาคามี ๓) พระอนาคามี ๔) พระอรหันต์ สมมติสงฆ์ คือหมู่พระภิกษุสงฆ์ที่อุปสมบทตามพระบรมพุทธานุญาตมีพระสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป^๗ ซึ่งหมู่พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ได้สละแล้วในการครองเรือนถือเพศบวชปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำรงชีวิตเพื่อประชาชน และสั่งสมมาตั้งแต่โบราณ เป็นศูนย์กลางของประชาชนทั่วไป พอพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไม่นาน ก็มีพระภิกษุผู้บวชใหม่กล่าวจ้วงจาพหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้มีการทำสังคายนา ร้อยกรองพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการวางหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ให้คงอยู่ตลอดไป พอถึงการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ หลังพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน ในปีพุทธศักราช ๒๓๖ โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ปกครองประเทศอินเดียในสมัยนั้น มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พระองค์ได้ทรงให้ความอุปถัมภ์โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ปกครองประเทศอินเดียในสมัยนั้น มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พระองค์ได้ทรงให้ความอุปถัมภ์ในการทำสังคายนาในครั้งนี้ ที่วัดโศการาม นครปาฏลิบุตร แคว้นมคธ (ปัจจุบันคือเมืองปัตนะ เมืองหลวงของรัฐพิหาร) ทรงอาราธนาพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นประธาน หลังจากการทำสังคายนา ร้อยกรองพระธรรมวินัยเรียบร้อยแล้ว พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระได้ส่งพระธรรมทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ ๙ สายด้วยกัน โดยมีสายที่ ๘ ได้เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ โดยการนำของพระโสณเถระและพระอุตตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะนำมาเผยแผ่ได้มาถึงประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐม

ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ล้านนาพระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ได้มีบทบาทอย่างสูงในสังคมล้านนา เพราะพระสงฆ์จะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามคติความเชื่อถือของชาวบ้านทั้งความคิดและพฤติกรรม ทั้งยังอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน เป็นแกนนำทางจิตวิญญาณของสังคม มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน นอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำทางความคิด ความเชื่อถือและพิธีกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็นผู้จัดวางจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนล้านนา^๘ เหมือนอย่างครุบาในล้านนาหลายรูป มี ครุบาศรีวิชัย ครุบาพรหมมา ครุบาอภิชัยชาวปี ครุบาชัวยงศาพัฒนา เป็นต้น

ครุบา คำว่าครุบาชาวล้านนาถือว่ามีความหมายยิ่งใหญ่ มีสถานะแตกต่างจากพระภิกษุทั่วไป ไม่ว่าพระป่าหรือพระบ้าน การเรียกขานพระสักรูปหนึ่งว่าเป็นครุบาของชาวล้านนาจะวัดจากความมุ่งมั่นที่ท่านบวชเรียนมาตั้งแต่เยาว์และบวชต่อเนื่องโดยไม่สึก มีศีลวัตรเข้มแข็งสร้างบารมี เพื่อปรารถนาพุทธภูมิ ข้อสำคัญต้องเป็น

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๖๗ และ ๓๒๒.

^๖ พระครูสิริสุตาภิรมย์, แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุและสามเณรชนเผ่า, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๗.

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาละลังกา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๘, หน้า ๔๙๖.

^๘ พระครูวิสุทธิธรรมโมสิต, (สัมพันธ สิริธมโม) ความเป็นครุบา : กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศูนย์รวมของศรัทธาและเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน ในขณะเดียวกันมีพระสงฆ์ที่เป็นปุณนิบุคคลหลายรูปที่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ได้ทำคุณประโยชน์มากมายแต่ก็ถูกผู้บังคับบัญชาหรือพระในระดับเดียวกันมองไปในทางลบ ถูกตำหนิและลงโทษอย่างหนัก อย่างเช่น ครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาภิชัยขาวปี เป็นต้น ในกรณีของท่านครูบาภิชัยขาวปีนั้น ท่านได้รับโทษ ๓ ครั้ง ด้วยกัน ครั้งที่ ๑. ในคดีหนีทหารไม่ไปเกณฑ์ทหาร ครั้งที่ ๒. เรี่ยไรปัจจัยสร้างอุโบสถที่แม่ระมาด ครั้งที่ ๓. ถูกบังคับให้สึกเพราะกลัวอาจารย์จะติดคุก ท่านจึงยอมสึกเป็นชีปะขาวอีกครั้งหนึ่งเพื่อตวงจรแห่งมารผจญ นับเป็นครั้งสุดท้ายแห่งการครองผ้าไตรจีวร ในที่สุดท่านก็มองเห็นสังขารว่า ไม่ว่าจะห่มเหลืองหรือห่มขาว ขอให้ยึดมั่นต่อคุณงามความดีเท่านั้น ความเป็นพระอยู่ที่ใจมิใช้อยู่ที่สีของจีวร จากนั้นท่านได้ตั้งสัจจะวาจาว่า “จะไม่ขอกลับคืนสู่ผ้าเหลืองชั่วชีวิต”^๔

ชีปะขาวหรือชีผ้าขาวได้มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาอย่างต่อเนื่องของครูบาภิชัยขาวปี ที่ถูกบังคับให้สึกและใช้ชีวิตเป็นชีผ้าขาวมาตลอดชีวิตของท่าน เหตุการณ์ในครั้งนั้นได้สร้างความสะเทือนใจให้แก่ชาวล้านนาอย่างไม่มีวันลืม ผู้คนจำนวนมากยังคงเลื่อมใสในปฏิปทาของท่าน เห็นได้จากที่ท่านทำการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ณ ที่แห่งใดก็ตามจะมีศรัทธาจากทุกชนชั้นแห่เข้ามาให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ อย่างการสร้างโรงพยาบาลลำพูนและโรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน เชียงใหม่และที่อื่น ๆ ชีวิตและผลงานของท่านครูบาภิชัยขาวปีได้บำเพ็ญคุณประโยชน์มากมาย ทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ทางพระพุทธศาสนา จนมีศรัทธาสาธุชนทั่วสารทิศได้มาทำบุญและน้อมตัวเป็นศิษย์ การสร้างงานในด้านสาธารณูปการที่ต่าง ๆ ของท่านครูบาภิชัยขาวปี ดำเนินไปโดยไม่อาศัยเงินเป็นปัจจัยหลัก แต่ใช้แรงศรัทธาของชาวบ้านเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสงเคราะห์ชุมชน

ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่ศึกษาประวัติและผลงานของท่านครูบาภิชัยขาวปี ที่ได้อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา ว่าท่านครูบาได้ใช้หลักหรือวิธีการใดในการอบรมสั่งสอนและพัฒนาในด้านสาธารณประโยชน์ จนเป็นผลสำเร็จดังเป็นที่ประจักษ์อยู่จนถึงทุกวันนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในล้านนา
๒. เพื่อศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี
๓. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี

ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑. หลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๒. หลักธรรมของท่านครูบาภิชัยขาวปีที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๓. ปัจจัยหลักที่ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลบทบาทการเผยแผ่พุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปีโดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๑) บทบาทการเผยแผ่พุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี
- ๒) รูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่พุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี

^๔ สุธานี จันทรรัตนศิริ, ชีวประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ขาวปี), (ลำพูน : ฌ์ฐพลการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) การประยุกต์ใช้พุทธวิธีในการสื่อสารกับการเผยแผ่พุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี
ขอบเขตด้านประชากร

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ
จำนวน ๑๕ รูป/คน แบ่งเป็นพระสงฆ์ ๘ รูป และคฤหัสถ์ ๗ ท่าน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี มีเนื้อหาสาระสำคัญ สรุป
ได้ดังนี้

๑) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ใช้วิธีการกล่าวสอนเป็น
เครื่องเตือนสติ ไม่ให้ประมาทในชีวิต สรุปได้ดังนี้

เครื่องประดับขัตติยนารีทั้งหลาย มีแก้วแหวนเงินทอง เป็นต้นหากามคุณ เหมือนดั่งน้ำผึ้งแหย่าพิษ
สำหรับนำความทุกข์มาใส่ตัว โดยมีประโยชน์สิ่งใดเลย แม่น้ำคงคา ยมนา อีรวดี มีมหาสรพ ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ทั้ง
๕ แม่น้ำนี้ แม่น้ำจกเามาอาบให้หมดทั้ง ๕ แม่น้ำ ก็บ อาจจะล้างบาป คือความเดือดร้อนภายในให้หายได้ ลมฝน
ลูกเห็บ แม่น้ำจะตกลงมาหลายท่า เย็นและหนาวสัปดาห์ใด ก็บ่อจเย็นเข้าไป ถึงภายใน ให้หายจากความทุกข์เวทนา
ได้ ศีล ๕ เป็นอริยทรัพย์ เป็นต้นเหตุแห่งความบริสุทธิ์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป คือความเดือดร้อนภายในให้หาย
ได้ เมื่อศีลบริสุทธิ์แล้ว สมาธิ ความตั้งมั่นก็จะมีมา แล้วให้ปลูกปัญญา ปัญญาจักเกิดมีขึ้นได้ คือ ให้หมั่นรำลึกถึง
ตัวตนอยู่เสมอ ว่า บิไซตัว บิไซตน จนเห็นแจ้งด้วย ปัญญาของตน จึงเป็นสมุทฺเทปธานกิเลส หมดแล้ว จิตเป็นวิ
มุตติ หลุดพ้นจากความทุกข์ ทั้งหมดได้

๒) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา) ดังนี้

ท่านครูบาเผยแผ่พระพุทธศาสนายึดหลักปฏิบัติแบบสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งการปฏิบัติแบบนี้ก่อให้เกิดข้อเคลือบ
แคลงสงสัยในหมู่พุทธบริษัทบางกลุ่มในล้านนาในยุคนั้น เพราะในยุคของท่านคนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหลักดังกล่าวจน
นำไปสู่การโต้แย้ง ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าครูบาอินทจักรรักษา เป็นภิกษุที่มีหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่าง
ถูกต้อง ความขัดแย้งที่เกิดจากความเห็นในคำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน ประเด็นนี้มี
ประเด็นขัดแย้งกันพอจำแนกได้ ดังนี้ เรื่องการรับศีล ๕ ศีล ๘ ของคฤหัสถ์ เรื่องการรับไตรสรณคมน์ และ อาม ภน
เต เรื่องการอาราธนาศีลและสวดมนต์หมู่ด้วยภาษาบาลี และเรื่องกรรมฐาน การกรวดน้ำหมู่ ครูบาอินทจักรรักษาได้
แนะนำประชาชนให้ปฏิบัติถูกต้องตามธรรมวินัย โดยท่านครูบาอภิชัยกล่าวหลักการทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “เพื่อ
ประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อ
ความสุข” ท่านพระครูจึงได้สั่งสอนและเขียนหนังสือขึ้นชี้แจง การปฏิบัติตามแบบประเพณีเก่า ๆ บางอย่างที่ไม่
สอดคล้องกับมาว่า ผิดไปจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

๓) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรมยานเถระ (ครูบาพรหมา พรหมจักโก) ดังนี้

ท่านครูบาเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเขียนหนังสือธรรมะและหนังสือสุภาสิตคำสอนเพื่อเป็นเครื่อง
เตือนสติพุทธศาสนิกชน ได้แก่ หนังสือคำถามคำตอบเรื่องหนานต้นกับหนานปัญญา หนังสือสุภาสิตคำสอน หนังสือ
ทาน ศีล ภาวนา หนังสือคำถามคำตอบเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา หนังสืออภินิหารปัจเจกชน และหนังสือเขมสรณาคมน์
โดยได้สั่งสอนลูกศิษย์ให้อยู่ในศีลธรรม

๔) บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาชัยยะ วงศาพัฒนา)

การสอนธรรมะนั้น ต้องสอนไปที่ละขั้น เพื่อให้รู้จักพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์เสียก่อน จากนั้นจึงสอน
พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กับศรัทธาประชาชน โดยเฉพาะการทำงาน การถือ
ศีล และการนั่งภาวนา ให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติติดต่อกัน โดยเฉพาะเรื่องของศีล ๕ ท่านจะสอนเน้นให้ชาวบ้านไม่
เบียดเบียนผู้อื่น และไม่ทำร้ายผู้อื่น เพื่อจะได้ไม่เป็นเวรกรรมกันต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งการสอนของท่านทำให้

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พวกเขาเขาเผ่ากระเหรี่ยงได้รับความสงบสุขภายในหมู่บ้านของเขาอย่างไม่เคยมีมาก่อน พวกเขาจึงยิ่งเคารพนับถือและเชื่อฟังในคำสั่งสอนของท่านมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ครูบาอภิชัยขาวปี เป็นพระมหาเถระที่เคารพยกย่องยิ่งของบุคคลทั่วไป ท่านเป็นผู้ที่พระผู้ใหญ่ให้ความไว้วางใจ ท่านเป็นผู้ที่มีความโอบอ้อมอารี วจีไพเราะ เป็นผู้ที่สูงเคราะห้ชุมชน ครอบครองอย่างเหมาะสม การเผยแผ่ของท่านเป็นรูปแบบง่าย ๆ มีเนื้อหาที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมหานัต อุดจარი และพระปลัดอาพล สุธิโร** ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ว่า ต้องมีความแม่นยำในหลักของพระพุทธศาสนามีทั้งภูมิธรรม-ภูมิ ปัญญา สามารถใช้ภาษาและวิธีสอน ที่สามารถสื่อถึงประชาชนได้ มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแผ่ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นได้ดี เป็นผู้มีหลักมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนนั้นได้ดี มีคุณสมบัติที่เหมาะสมทางด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของวัด และสังคมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคม

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี เป็นพระมหาเถระที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลโดยยึดถือแบบอย่างตามรูปแบบการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าและสาวกโดยนำเอามาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับสังคม โดยท่านเป็นผู้ส่งสารได้อย่างดีที่สุดใน ท่านนำเสนอด้วยการใช้วิธีการที่ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เป็นเรื่องง่าย ๆ ใกล้เคียง บางทีประยุกต์เข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบันโดยปรับเปลี่ยนหรือแปลงคำพูด แล้วนำมาถ่ายทอดในลักษณะที่ว่า “คม ชัด ลึก” และตรงประเด็น แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้นเกล้า ร่าเริง ให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสัญญา ปณฺญาวิจิตโต (โปรงใจ)** ในงานวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กณฺจนิกโก หลวงตา-แพรวเอื้อไม้ม)” สรุปผลการวิจัยได้ว่า ท่านได้เปลี่ยนรูปแบบการเทศน์มหาชาติและการเทศน์ธรรมวัตรตามแบบประเพณีโบราณดังกล่าวมาเป็นการเทศน์มหาชาติแบบประยุกต์ และนำเข้าสู่การปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม อภิปราย ไต่ถาม และสนทนาธรรมแบบร้อยแก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้การเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร แลบบันเทิงเสียง และจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ มุ่งที่จะให้ผู้ฟังที่มี โลกะ โทสะ โมหะ ก็ให้หายจากโลกะ โทสะ โมหะลงบ้าง ผู้ฟังที่มีความทุกข์ก็ให้คลายจากความทุกข์ลงบ้าง ผู้ฟังที่มีความประพฤติไม่ดีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ให้เลิก ลด ละได้ หรือผ่อนให้คลายลงได้ โดยเฉพาะวรรณกรรมเรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมและปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยในสมัยนั้น ท่านได้ให้คำแนะนำและเสนอความเห็นเชิงแก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ ชักจูงโน้มน้าวจิตใจบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในสังคม และส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องต่าง ๆ ที่สังคมไทยยังบกพร่อง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี มีความสอดคล้องกับหลักพุทธวิธีในการสื่อสารพบว่า มีความสอดคล้องด้านเนื้อหา พุทธธรรมที่ท่านนำเสนอมีความแจ่มแจ้ง (สันตสนา) จูงใจ (สมาทปนา) หาญกล้า (สมุปเตชนา) ร่าเริง (สัมปหังสนา) เช่น การเล่านิทานประกอบ มีการเปรียบเทียบ ด้วยข้ออุปมาอุปมัย ใช้ตัวอย่างบุคคล ใช้วิธีแทรกเรื่องทำให้มีอารมณ์ขัน ใช้ภาษาง่าย ๆ สำเนียงภาษาท้องถิ่น (สำเนียงภาษาล้านนา) เหมาะสมกับผู้นำ ทำให้ผู้ได้ยินและได้อ่านมีความรู้ความเข้าใจ นำไปพัฒนาตน พัฒนาคณ พัฒนางาน ใช้ภาษาทำให้ผู้นำเกิดภาพได้ ตรงกับกรณี มีความเหมาะสมตามกาล ความเหมาะสมของการใช้ภาษา มีความบริบูรณ์พอเพียง มีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน ไม่มีอคติ มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิต สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการดำเนินชีวิต ให้มีความสุขได้ ประยุกต์พุทธธรรมได้อย่างลงตัว ครูบาอภิชัยขาวปี ท่านสามารถกลั่นเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นถุระ และวิปัสสนาธุระ มาประยุกต์ เชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี ที่สอดคล้องกับ**รัตนภรณ์ บางจริง** ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)” จากผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการนำเสนอธรรมะใน

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญา นันทภิกขุ) ซึ่งมีเนื้อหาประเภทพัฒนา มีวิธีการนำเสนอธรรมะ ๔ วิธี คือการเสนอโดยตรง การเสนอโดยใช้ตัวอย่าง กลวิธีการนำเสนอธรรมะที่ท่านใช้มากที่สุดคือการเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง ซึ่งมี ๓ ลักษณะ คือ พูดเชื่อมโยงจากเรื่องราวต่าง ๆ เข้าสู่ธรรมะ พูดเชื่อมโยงจากเหตุการณ์เข้าสู่ธรรมะ และพูดเชื่อมโยงจากข้อความในบทสวดมนต์เข้าสู่วิธี คือ การเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง และการนำเสนอโดยใช้ตัวอย่าง ปาฐกถาธรรมที่มีเนื้อหาประเภทสวดดี มีวิธีการเสนอธรรมะ ๒ วิธี เช่นกัน คือ การเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง และนำเสนอโดยการใช้อำนาจ เป็นวิธีการนำเสนอธรรมะที่ท่านใช้มากกว่าการนำเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง การใช้ภาษาในการปาฐกถาธรรมของท่าน ที่มีลักษณะเด่นน่าสนใจ ๓ เรื่องคือ การใช้ถ้อยคำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย การใช้ถ้อยคำมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้คำง่าย การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยและการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ การใช้ภาพพจน์มี ๓ ลักษณะ คือ ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ภาพพจน์การเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย นำมาใช้บ้างตามสมควร บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยชาวปี ที่ประสบความสำเร็จ เพราะมีปัจจัยหลัก ๘ ประการ คือ เป็นพระเถระที่มีศีลาจารวัตรสมบูรณ์ ตามหลักพระธรรมวินัย และฝึกจิตให้มีความสงบตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มีความเพียรพยายาม ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ เสียสละ มั่นคงในการสร้างความเป็นพระเถระยอดเยี่ยม (กตัญญูต่อแผ่นดินเกิด) เป็นพหูสูตร ทางพระพุทธศาสนา มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล มีใจหนักแน่น มีความยุติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี ผลัดในการใช้คน รู้จักกระจายงาน มีนโยบายในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นพระเถระที่ใฝ่เรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม และมีเทคนิค วิธีการโน้มน้าวใจในการสื่อสารธรรมะ ที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

พระครูสิริสุตาภิรมย์. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุและสามเณรชนเผ่า. พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. ตบบุญล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑ เชียงใหม่ : บริษัทวิฑูริย์ จำกัด, ๒๕๕๓.

สุธานี จันทรัตน์ศิริ. ชีวิตประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ชาวปี). ลำพูน : ธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๒.

(๒) วิทยานิพนธ์

พระครูวิสุทธิธรรมโฆสิต. (สัมพันธ์ สิริธมโม) ความเป็นครูบา : กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.